AKSU

Harp sonlarında fikir ve edebiyat cereyanları

Yazan : *O. Turgut Pamirli*

İnsanlar için feci olan boğuşmalar sona erince, birçok realitelerin zafer kazandığı daima görülmüştür. Vuruşan i n s a n, mücadele dıramını müteakip arkada kalan meşum hâdiselerin benliği üzerindeki tesirlerini düşündüğü zaman - hiçbir endişe duymadan itiraflardan sakınmamış, hassaten hakikatlerin ifadesini kullanmıştır. Mustarip insan, yaşadığı çile dolu günlerin hesabını inanılır bir idrâke bağlamak için kafasını zorlar. Bu hâleti ruhiye içinde, kafasından dibine dökülenler, ister muvafık, ister makûs yani reaksiyoner olsun muhakak ki bir davranışı açıklar. Bu suretle düşüncelerin tezahürü belirir. Duygu ve düşüncenin ise en güzel ifade vasıtası şüphesiz sanattır. Harplerin ortaya attığı, insanî meseleler hemen her devirde sanatın birinci konusu olmuştur.

Düşüncenin yarattığı felsefe ve düşünme metotlarının, harp sonrası sanatında yeşeren tekmil yeniliklere emin bir atlama noktası olduğunu da unutmamak lâzımdır. İlk Cihan harbinin sulh yollarında, Avrupa sanat ve edebiyat âlemi bunun en güzel misallerini yaşatmıştır. Edebî faaliyetlerdeki Fütürizm, Dadaizm, Sürrealizm gibi, ekol hareketleri böyle doğmuştur. Gene aynî tarihte yani 1914 den sonra roman sahasındaki ilerlemenin cümlesi bu felsefelerle beslenmiştir.

Realist romanın birdenbire yeni görüşlerle değer kazanması da aynı şekilde düşünülebilir. Daha sonraları, ünanimist telâkkiler - birçok kahramanlı romanlar - görüldü. Hâttâ bu sonuncusu «roman olması lâzım geldiğini» izahını da üzerine alarak ortaya çıktı. Sanat sorum-

mızı görecek, bizim yeni yeni başarılarımızı alkışlıyacaklardır.

Onbeşinci yıldönümü bayramımız bütün kardeş Halkevlerine ve bütün milletimize kutlu olsun.

AKSU

luluğu meselesinde sanatkâra düşen vazifeleri nisbeten olsun aydınlığa kavuşturan ünanimist ceryan zamanımızda bile ileri bir hamle sayılmaktadır. Bütün bu düşüncelerden sonra, harp sonrası sanatı için kolay bir izah yolu arandığı zaman evvelâ yaşanmış ve yaşanmakta olan hâdiselerin idrâke sığdırılması kâfi geleceğini de düşünmeliyiz,

Objektif oluşlar, realist düşünceler yanında istenilmiyenlerin kovalanışı, kısacası duyulan nefret hissi insallık dâvâsına dört elle sarılan sanatkârın yeni meselelerle ortaya çıkmasını hazırladı. Bu suretle ilkin sanatın ebedî ve ezelî konusu olan insanı ele almanın, ondan bahsetmenin mecburiyeti kabul edildi. İnsanla birlikte onu tamamlıyan, zaman ve m e k â n mefhumları, riya dışı bir doğru'ya bağlandı. Başka oluşlara itibar göstermiyen insanlık, arzuladığı sanatı bulunca sevebildi. Sanatkâr gayreti bizzat hayatın realitesile mezcedilince, vücuda gelen eserler ancak umûmun isteğine cevap olabilir. Geriye bağlı, ananeperest ve kaideci edebiyat elbette ki bu ileri hareketlerden müteessir olacak, tehlikeye düşecekti. Öyle oldu.

Harbin getirdiği fikir cereyanlarını hayat için zarûret kabul eden ileri görüşlü bir takım sanat sahipleri, giriştikleri bu mücadeleleri 1939 harbinin eşiğine kadar getirdiler. Bu zorlu gayretlere rağmen eski sanat nizamcı oluşlariyle tarihî rolüne devam imkânlarını büsbütün kaybetmedi. Onun her taraftaki bazı mümessilleri olanca kudretleriyle müdafaasından çekinmediler. Fakat, bugün arkada kalan ikinci cihan harbinin şu zamanlarında eski sanatın tam bir iflâsı için başka yeniliklerle içten dıştan çalışmalara şahit oluyoruz. Dünyanın her yanında yeni yeni fikir cereyanlarının tohumları filizlenirken, sanat ve edebiyat'da diğer meseleler gibi şahsi iş olmaktan ayrılmış, cemiyete raptedilmiştir.

Avrupa sanat dünyası, bu ikinci cihan harbini idrâk ettikten sonra harbin insan hayatı üzerindeki etkilerine uyarak bir takım yeni felsefe cereyanları ve fikir hareketlerine sahne olduğunu görüyoruz. "İşte Existentialisme„ bunlardan biridir. Bütün Fransız neşriyatının ciddi bir şekilde alâkadar olduğu bu cereyan, daha ziyade sanat ve edebiyatın istikbâli için getirilen bir felsefe talâkkisidir. Bugün mustarip Fransayı dolduran, bedbin insanlar, içinde bulundukları hayat şartlarını gelecekteki eserlerde yaşatabilmek için bu inancı kabul ederek yaşamaktadırlar. Existentialisme'in kelime olarak anlamı: mevcudiyetçilik olarak kabul ediliyor. Fakat gayesi ise, hayat ve dünya görüşü bahsinde iyimserlikten ziyade kötümserliğe götürülüyor. Existentialisme' in bugünkü merkezi Fransadır. Bu fikir hareketinin başında es-

HALBUKİ

Bir akşam üzeri pencereden bakıyordun
Ağır ağır yollara inen karanlığa,
Bana benzeyen biri geçti;
Kalbin başladı hızlı hızlı çarpmaya.
O geçen ben değildim.

Bir gece, yatağında uyuyordun.
Uyanıverdin birden, sessiz dünyaya.
Bir rüyanın parçasıydı gözlerini açan,
Ve karanlık içindeydi odan.
Seni gören ben değildim.

Ben çok uzaktaydım o zaman.
Gözlerin kavuştu ağlamaya, sebepsiz ağlamaya,
Ve artık beni düşünmeye başladığından
Bıraktın kendini aşk içinde yaşamaya
Bunu bilen ben değildim.

Bir kitap okuyordun dalgın,
İçinde insanlar seviyor veya ölüyorlardı.
Genç bir adamı öldürdüler romanda.
Korktun, bütün vücudunla ağlamaya başladın.
O ölen ben değildim.

Özdemir Asaf

ki bir felsefe profesörü olan T. P. Sarte vardır. T.P. Sarte, ayni zamanda edip [illegible]sedir. Hatırı sa[illegible], müne[illegible]lerden olduğu d[illegible]ildirilmektedir. Bütün Fransayı türlü vasıtalarla meşgul eden Existentialisme, şimdi sanata maledilmek için uğraşılıyor. Kuvvetli bir Existentialist olan Simona de Beauvoir isimli orta yaşlı felsefe profesörü kadın, aynı zamanda Sartre'in en yakın [illegible]ridid[illegible] B[illegible] adının Le Sang [illegible] Autres [illegible]kalarının kanı„ isimli son romanı Existentialist edebiyatın bir şaheseri sayılıyor.

Henüz ciddi tenkitlerle bağdaşmamış olan Exstenialisme şimdilik rüşeyim halindedir: Taraftarlarının fikir tartışmalarından sonra hakiki şeklini buluncaya kadar daha birçok safhalarına şahit olunabilir. Bu telâkkinin 1939 harbi sonralarında sanat için hakiki bir müeyyide getirebilmesi için encamını beklemek lâzım geliyor. Fakat, Existentialisme'le başka bir görüş yaşayacaktır, bekliyelim.

Osman Turgut PAMİRLİ

Ekonomi Meseleleri :

Vergiler hakkında İsviçreli bir iktisatcının düşünçe[illegible]i

Yazan : *İsmail Hakkı Soyer*

İsviçre Bakanlar Birliği Genel direktörü Dr. A. Schefer'in (vergilerin siyasî önemi) adıyla yayınladığı bir yazının ihtiva ettiği fikirleri, (Aksu) okuyucularının istifadesine sunmayı faydalı buldum.

Bu sâyede Avrupanın en emin ve müreffah bir memleketi olarak tanıdığımız İsviçrenin iktisatçılarının düşüncelerine vukuf peyda etmiş olacağız. Yine bu sayede anlıyoruz ki; İsviçrede bile kuvvetli bir devletçilik taraftarlığı vardır. Bu cihet dünya politika ceryanları bakımından önemli ve entresan bir şeydir. Çünkü: İsviçre; ferdî teşebbüs ve başarının en çok muvaffak olduğu bir memlekettir. Esasen yazar vergilerinin çokluğuna karşı savunduğu teze, başlıca dayanak mıntıkası olarak bunu seçmiştir,

Bu iktisat adamı yazısına Fransız Maliye nazırlarından Baron Lui nin meşhur bir sözünü tekrar etmekle başlıyor ki o da şudur: Bana iyi bir ekonomi sağlayınız ben de size iyi bir politika temin ederim. Fakat yazar İsviçre için daha ziyade bunun aksi varittir diyor. Yani İsviçrede iyi bir ekonomi sağlamak için iyi bir politika güdülmesi lâzımdır. İktisatçı yazısında daha ziyade memleketinin orta halli sınıfını müdafaa etmektedir. Kendisi bu orta İsviçreliyi şöyle karakterize ediyor: Bu vatandaş, aile bütçesini iradına göre tanzim eder. Yalnız çok münzar kaldığı zamanlardadır [illegible] tasarrufuna el sürer veyahut borçlanma yolunu tutar. Bu bağımsızlık arzu ve iradesi ve bu sağlam prensip memleketin küçük kantonlarında olduğu gibi orta ve küçük Komünlerinde bugüne kadar kuvvetini muhafaza etmiştir. Tahmin edildiğine göre bugün İsviçrenin umumi kanton ve komünlerinin borç yükünü onbeş milyar İsviçre frangını bulmaktadır ki beher aileye 3500 frang borç isabet etmektedir. İptidai ve ham maddelerden tamemen mahrum, gerek satış gerekse alım bakımlarından yabancı mahreçlerin esiri olan İsviçre için bu borç çok ağır yüktür. Ve aşikârdır ki Maliyenin için-

de çalkalandığı güçlükler artık (omeopatik) tedbirlerle yenilemez, esaslı ve köklü çareler bulmak lâzımdır.

Artık durumun vergi gelirteriyle düzelmesine imkân yoktur. Bu cihet ekonomik bakımdan olduğu kadar siyasî bakımdan da tahammül edilebilir bir tedbir olamaz. İsviçrenin siyasî durumundaki istikrar ve emniyet mü-hasıran İsviçre vatandaşları arasındaki birlikten ve öngörürlükten doğmuş durum değildir. Burada İsviçre vatandaşının umumiyetle yüksek olan hayat standradının büyük rolü vardır. Bu standradı nesiller boyunca sağlayan şartlar bugünkünün aynıdır ki bunlar; bütün halkın olagaüstü çalışkanlığı, sağlam bir para, endüstriyi ve ziraatı finan.e etmeğe yeter derecede hususî kapital ve nihayet serbest bir ekonomide mesuliyetleri seven teşebbüs ruh ve kabiliyetidir. Müfrit bir vergi siyaseti İsviçredeki refahın dayandığı temelleri tehlikeye koyar, fakat yalnız bu kadarla kalmaz, siyasî müesseselerin de de temelini sarsar.

Bu durum karşısında sorulacak ilk soru şudur :

İsviçre mâliyesi ve İsviçre parası harp esnasında girdiği çok büyük borçların ağır yüküne nasıl dayanacaktır? Bu soruya verilen cevaplar birbirlerinden çok farklıdır. Bilhassa solcu partiler tarafından desteklenen bir fikre ve bazı (Güdümlü ekonomi) nazariyecilerinin reçetelerine göre; artık bütün dünyada ilerlemiş olan (Sosyalizasyon) İsviçrede de tehlikesizce tatbik edilebilir, ve tahakkuk ettirilmesi zarurî olan sosyal ıslahat karşısında sağlam Maliye ve sağlam para nazariyelerinin arka plâna atılması lâzımdır.

Bu fikrin muarızlarına gelince: Bunlar merkezî bir devlet ekonomisine doğru kaymanın doğuracağı meş'um neticelerden haklı olarak günden güne artan bir endişe ve ıztırap duymaktadırlar. İsviçre; Birleşik Amerika ve Sovyet Rusyanın aksine olarak, istihsal için lüzumlu olan unsurlara mâlik olmadığından varidatını hudutsuz bir şekilde artırmak iddiasında bulunamaz. Binaenaleyh, malî muvazenesini (drakoniyen) tedbirlerle sağlamak mecburiyetindedir.

İktisatçı, vergi ifratı aleyhindeki düşüncelerini açıklarken bazı sualler sormaktadır. Fakat meselenin esası aranacak olursa liberal zihniyetle (Güdümlü ekonomi) politikaları arasındaki çatışmadan ibarettir ki memleketimizde de bazan tartışma konusu olmaktadır. Gerçi bizim siyasî, içtimaî ve iktisadî bünyemizle İsviçreninki arasında büyük farklar vardır. Bununla beraber bizim de devletçilik politikasına karşı aynı reaksiyonu görmek mümkündür. Şu halde liberal ekonomi mi? yoksa (devletçilik veyahut (Güdümlü ekonomi) mi? sorusu karşısında bulunuyoruz.

Telefon Rehberi

Ç. ALTAN

Gazetede nöbetçiyim. Önümdeki masanın üstünde gazeteler, kâğıtlar, izmaritlerle dolu sigara tablası, telefon ve bir de telefon rehberi var. Saat gecenin on birini geçiyor.

Uzaktan matbaa makinesinin yeknesak sesi geliyor.

Gazetelerin tekmilini teker teker okudum; resimlerine baktım; notlar çıkardım; hatıralara daldım, sigara içtim, kahve içtim, İstanbulu düşündüm, hepsi tükendi; canım sıkılıyor. Vakit geçmiyor. Aklıma bir tanıdığa telefon etmek esti, içimin dost bir sese öyle ihtiyacı vardı ki. Fakat kime telefon edeyim? Arzuladığım saatte keyfim konuşmak istedi diye rappadak telefon edecek kadar samimi hiçbir dostum yok dünyada.

Farkına varmadan elim rehbere gitti. Sahifeleri karıştırıyorum Kapakta yangın, polis telefonlarının numaraları; sonra yeşil renkli sahifelerde dairelerinkiler. Ve alfabe sırasiyle aboneler. Bazı firmalar göze çarpsın diye adlarını daha iri puntolarla yazdırmışlar, Tek tük şöhretlerin isimleri, milletvekilleri. İşte meşhur bir şairin telefon numarası, şimdi kimbilir ne yapıyordur? Sahifeler dönüyor. Celâller, Cemaller. D harfinde fazla isim yok. Ebülhûda, Emanuel, Emin. Bak şu şöyle sudan bir ahbabım; demek telefonu varmış. Soyadlarını da merakla okuyorum, Sönmezler, Üşümezler, Dıkbaşlar, Be:kanlar, Tekgpzler.

Nereden nereye aklıma bir fıkra geliyor. Kendisini dev aynasında gören bir mütercim tanıdık vardı, her gazetenin kendisinden bahsettiğini, her derginin kendisine başvurduğunu tahammülümüz nisbetinde anlatır dururdu. Birgün nüktedan bir arkadaş "Ne övünüyorsun, benim ismim daha mühimdir, en çok karıştırılan kitapta geçer. Hem İzmirin, hem Ankaranın, hem de İstanbulun telefon rehberlerinde yazılıdır." demişti.

Sahifeleri çeviriyorum. Hasan, Hayri birden harfler gözümde büyüyor, bir devler mangası halinde üzerime yürüyor, sevdiğim kızın babasının adı . . . Telefon numarası bir - dokuz - bir sıfır. Manyetize edilmiş gibiyim. Elim apereye gidiyor... Ahize elimde. Onunla her zaman konuşmak

Park

VARLIK ve YENİLİKLER gibi dergilerden tanıdığım, genç neslin en genç hikâyecisi Naim Tirali'nin PARK adı altında çıkarmış olduğu hikâye kitabını benim kadar herkesin de büyük bir sevinçle karşıladığını sanıyorum

Gerçi Naim Tirali edebiyat alanında iki yıl gibi az bir zamandanberi imzasına rastladığımız bir genç arkadaştır.

Fakat bu az zaman zarfında bize çok şeyler verdi.

Sabahattin Âli, Sait Faik, Kemal Bilbaşar, Orhan Kemal, İlhan Tarus, Ahmet Naim Çıladır, Oktay Akbal, Cahit Beğenç, Samim Kocagöz gibi değerli hikâyecilerimizin arasında Naim Tiraliyi'de görmekle büyük bir gurur duyuyoruz. Tirali'nin hikâyeleri tam manasiyle hayattan alınmış birer tablodur. Zaten bugünün san'atkârlarının en büyük meziyeti de hayata bağlanması, romantiklere karşı cephe alması değil midir ?

Gelelim PARK'a . . .

Naim Tirali'nin bu kitabını başından sonuna kadar zevkle ve elimden hiç bırakmadan okudum. Naim'de okuyucuyu sıkmayan va insanı büyüleyen bir samimiyet var.

"Taburcu„ adlı hikâyesinde bu h.l apaşikâr görünüyor. Naim den çok ümitvarız. O henüz ilk meyvasını veren bir fidandır. Fakat ileride o kusurlarda düzelecektir tabiî . . .

Naim'ın en güzel hikâyeleri olarak "Taburcu„ "Kütüphane„ "Kopya„ "Yeni Zelândalı„ ve "PARK„ı söyliyeceğim.

Değerli hikâyelerinde röportaja kaçan bir eda var. Bu hiçte hoşa gitmiyor. Naim bundan kurtulduğu gün hârikulâde hikâyeler yazacaktır.

Fakat şunu da söylemeden geçemiyeceğim. Naim Tiralı'nin kusurları yok denecek kadar azdır.

Onu severek ve benimsiyerek okudum. Kitaplariyle içimizi serinleten genç ve değerli hikâyeciyi kutlar, PARK'ı bütün san'atseverlere tavsiye ederim.

Sabih ŞENDİL

---

iznini ailesi bana vermişti, nişanlı gibiydik...

Ama dikkat! yıllarca kahrını çektiğim o sevgili. dört gün evvel önümden başka bir erkekle geçerken yanındakine beni göstererek birlikte gülmemiş miydi?

Kolum yanıma düştü...

Matbaa makinesinin yeknesak sesi geliyor.

Ünlü Batı muzisyenlerinden

Johann Sebastian Bach

Yazan : *Dr. F. Erkinsoy*

Orkcu ve Kilise Kompozitörü Johann Christoph Bach ocağın yanındaki koltukta uzun çubuğunu keyifle içiyordu. Eşi ve çocuğu yoktu; fakat kendi çocuklarından daha çok seveceği yeğeni küçük Sebastian dumana gömülü olarak sedirde oturmakta idi.

Çocukta düşünceli bir hal vardı; ve amcası bunun sebebini pekalâ biliyordu. fakat çocuğun herşeyi kendisine sormasını bekliyordu.

Bir aralık siyah redingotlar içinde ve kuş kanadı gibi uçuşan pelerinlerile koro çocuklarının sokaktan geçtiklerini gören küçük, amcasına sordu :

"Koroyu ilk defa kim yaptı?„ Amcası :

"Dr. Martin Luter, yavrum„ diye cevap verdi. Sebastian amcasına düşüne düşüne yaklaştı ve şaşkın gözlerle bakarak :

"Fakat sen bana Dr. Martin Luter'in kendisinin de küçükken Koro'da söylediğini anlatmamış mıydın? Bu nasıl olur?„

Amcası : "Hakkın var çapkın dedi. Luther'den önce de çocuk koroları vardı, amma biliyor musun ki o zaman böyle düzenli, güzel yani ilk olarak Luther'e borçlu bulunduğumuz çeşitte korolar yoktu.„

Yine birgün amcası küçük Bach'a dedelerinden bahsederken şöyle diyordu :

"Yüzlerce yıl önce Veit Bach adında Luther'in mezhebine girmiş ve bu yüzden de yurdunda (Macaristan'da) takiplere uğramış birisi trüringer'e gelmiş ve orada sığınacak, oturacak bir dam bulabilmişti. Asıl işi değirmencilik ve biraz da fırıncılık olan Veid Bach yortu akşamlarında zevkle Lavata çalar böylelikle de oğullarını, daha küçükten, birini kilise ve ötekini dünyevî müzik için yetiştirmekte olduğuna inanarak sevinirdi.

Bu oğullardan biri olan Hans senin dedendi O zamandanberi Bach'ların bütün oğulları hep müzikle meşgul olmuşlardır; bunları çoktan biliyorsun.

Bazen öyle olmuştur ki hemen bütün yurdta müzik yapanlar Bach ailesindendiler. Bu aileden olmayan Orgcular, kilise ve şehir müzisyenlerine, kendi isimleri söylenmeden kısaca Bach denmesi de bundan dolayi idi.

Her yıl Bach soyundan olanlar bir aile günü yaparlar, yakında ve uzaktakiler hepsi gelip toplanırlar, hem kendileri tarafından hem de bütün dünyada meydana getirilmiş olan müzik eserleri sonra da bütün ailede olan bitenler üzerinde konuşurlardı.„

Amcası bu aile masalını her anlatışında sözlerini şöyle bitirirdi :

"Bugün bile Eisenach şehir müzisyeni baban Ambrosius Bach ve kilisenin Orgçusu da Amcan, yani ben, olduğumuz gibi komşu şehirlerde de ak-

rabalarımızın durumu böyledir; fakat sen en seçkin Bach'sın. Belki birgün beşiğinin bulunduğu yere taştan heykelini dikeceklerdir.,,

Sebastian 21-Mart-1685 de dünyaya geldiği zaman büyüyüp yetişmiş bulunan kardeşleri birbiri peşinden baba ocağını bırakarak gitmişler, müzikal görevler almışlardı.

Tanınmış bir kemancı olan baba Ambrosius, küçüğe durmadan en güzel parçalarını dinletiyor ve ona müziğin sırlarını anlatmağa çalışıyordu.

Fakat birgün - Sebastian henüz ufak tefek birşey iken, babası onu elinden tutup amcası Johann Christoph'un yanına şu sözlerle götürdü:

"İşte yavrumuzu sana getiriyorum, benden artık birşey öğrenemez; Maamafih Ulu Tanrı onun elini keman'a ulaştırsın. Şimdi de ona sen öğret,,

Günler akıp geçtikçe Sebastian amcasından orgun ustalık ve inceliklerini öğrenmekte idi.

9 Yaşında iken annesi ve bir yıl sonra da babası öldü. Bekâr olan amcası çocuğun bakımına itina edemiyeceğinden küçük Sebastian'ı ağabeyinin yanına götürdü.

Sebastian burada hergün saatlerce süren ve düşündürücü hiçbir tarafı olmayan piyano ekzersizleri ve parmak talimleri yapmak zorunda kaldı; kısaca, bu yıllar, ruhsuz, duygusuz ve boş geçen yıllar olmuştu.

Ah!..: Serbest olmak, güzel dünyayı dolaşıp öğrenmek, sanat ve bilgi veren şeyleri tanıyıp anlamak... Sebastian'ın biricik düşüncesi şimdi bunlardı.

Bir gün, Lüneburg'de kilise korolarına çok önem verildiğini, iyi okuyucuların itibarla karşılandığını, çok öğretim olduğunu ve hem de geçinme parası kazanılabileceğini söyliyen arkadaşına:

"Eğer böyle ise burada niçin birgün daha fazla duruyoruz; niye çantalarımızı toplayıp Lüneburg'a yollanmıyoruz.,, demiş ve iki arkadaş eşyalarını toplayıp hemen yola çıkmışlardı.

* * *

Sebastian Bach 18 yaşına vardığı zaman keman ve benzeri yaylı sazları, Org ve piyanoyu mükemmelen çalıyor, gayet iyi teganni ediyordu; Usta bir kompozitör ve aynı zamanda okul derslerinde çok ileri bir öğrenci olmuş bulunuyordu.Bach asla taklit edilemezdi ve hemen herşeyde çok yüksekti.

Bir müddet sonra Bach, Weimar prensi Ernst'in orkestrasında Viyolonist olarak görev hayatına başladı; ve az zamanba Arnestad orgcusu oldu.

17-Kasım-1707 de yeğeni Barbara Bach ile evlendi. Bundan az sonra da Bach Weimar'ın yıldızı olmuştu.

Kudret, kabiliyet ve sanatının en yüksek noktasına ulaşan Bach ile onun çağdaşı ve dünya çapında ünlü bir org üstadı olan Handel arasında bir yarışma yapılamamıştır. Bunun başlıca sebebi her iki sanatkârın birbirlerini pek az tanımaları Handel'in uzun müddet İngilterede kalmış bulunmasıdır.

Bach'ın sanatındaki üstünlüğü kolayca belirtebilecek şu olayı hatırlamak yetişir.

1717 de Fransada ünlü bir org üstadı vardı. Bu Louis Marchand'dı, Bütün Paris hayranlıkla bunun ayaklarına kapanmıştı. Lâkin bu kadarı ona yetişmiyor ve Avrupa şöhretini tatmak istiyen sanatkâr başkalarile konserler vererek boy ölçüşmek için her yere memnunlukla s e y a h a t l a r yapıyordu. Hele Alman müzik sanatkârlarını pek küçümsüyordu. Bach onun bu durumundan ne hiddetlenmekte ve ne de sinirlenmekte idi. Fakat Fransız sanatkârın, Almanyada bir şöhret gezisi yaptığı sırada, önce, Dresden'deki

YAŞAMAK (*)

II

Artık hüzünlü mısrâlar yazmıyacağım
Yaşamaktan bahsedeceğim şiirlerimde.
Aşka dâir, neş'eye dâir,
Söyliyecek çok şeyler var dilimde,

Varsın dağlardan yüce olsun derdim,
Ben de yaşıyorum yaşamasına.
Sonunda ölüm var nasıl olsa,
İnsan doymalı dünyasına,

Yaşamak kadar tatlı şey yok doğrusu,
Sizlere selâm olsun ölmüş genç şairler.
Rüştü Onur, Muzaffer Tayyib Uslu,
Sizlere selâm olsun!

Herşey yaşayanlar içindir,
Bu canım gökyüzü, bu deniz, bu ağaç.
Gözünü kapadın mı hepsi bitti demektir,
Sen ne tatlı şeysin yaşamak!

Sabih Şendil

(*) Yaşamak (I), 119 sayılı ve Eylül 946 tarihli YÜCEL dergisinde çıkmıştır.

konserinde kendini dinlettikten ve bununla da Alman müziğinin Fransızlarınki yanında bir hiç olduğu düşüncesini, çalışı ile, dinliyenlere tasdik ettirdikten sonra, Alman müzik sanatı hakkındaki alayların sonu gelmez olunca Bach'ı haklı olarak, bir hiddet kapladı.

Kudretini kibirlenmeden tanıyan Bach, Marchand ile yapacağı yarışmanın Alman müziğinin itibarını kurtaracağına inanıyordu. Dresden'de herkesin önünde bir müzik yarışması teklifi ile yakında orada bulunacağı haberini Fransıza gönderdi.

Nihayet müsabaka gelip çatmıştı; Dresden'in bütün müzik anlıyanları ve yüksek tabaka mensupları ve en ünlü müzik sanatkârları toplanmıştı; herkes büyük bir heyecan içinde idi.

— *Lütfen sayfeyi çeviriniz* —

Delirmeliyim

Seni geceleri kar altında, yağmur altında beklemeliyim,
Seni fırtınalar içinde,
Dev dalgalı denizlerin ortasında,
Korkunç uçurumların başında beklemeliyim.

Vakit vakit pembeleşen yüzünde,
Dağılan saçlarında'
Ağaçları, bulutları ve kendimi unutmalıyım.

Yaşarken, ölürken ve daha sonraları
Hayâlini görmeliyim
Sesini işitmeliyim.
Sana daima güzel şeylerden bahsetmeliyim
Seni insanların arasından kaçırıp
Kimsesiz yerlere götürmeliyim

Ömrün sâkin ve çılgın anlarında
Sana aşkı göstermeliyim.
Senin gizli kalmış taraflarını,
Bildiğim bütün şeylerini
Bıkmadan düşünmeliyim.
Sonunda beni anlamadığını görerek
Delirmeliyim.

Ertuğrul Haydar ERBİL

Karşılaştırılan saatte Bach bol ışıklı konser salonuna girdi ve inançlı bir güvenle yerini aldı.

Dakikalar geçiyordu; Marchand gelmiyordu. Kendisine bir adam gönderildi, ne yazık ki kuş kaçmıştı. Hatta konserin başlangıç saatinde o Dresden sınırlarının hemen hemen dışında telâşlı bir yolculuk yapmakta idi. Zira Fransız, Bach'ı daha gündüzden gizlice gözetlemiş ve acı bir yenilişten kaçarak kurtulmayı uygun bulmuştu.

Bach ölümüne kadar büyük yaratıcılık kudretini kaybetmedi, eşine az rastlanır sağlam yapılı olmasına rağmen vücudu, yüksek ruhunun ondan istediği kadarına varamıyarak, 60 yıldan fazla dayanamadı.

Önce tam körlüğe kadar ilerliyen bir göz hastalığı çekti. Gözlerinin görmediği bu müddet içinde de yaratıcılığı ile bahtiyar olan Bach bestelerini bir öğrenciye dikte ederdi. Bu öldüğü gün de böyle idi.

28-Temmuz-1750 de öğleden sonra görmek kudreti birdenbire yerine geldi. Çok değerli sayısız şeyler verdiği dünyaya, bu defa yalnız kendisi için de, bir parça ışık düşmüştü.

Bach o gün akşam üzeri öldü.

Alain'den Bir Tercüme

Çeviren :

Ali Avni ÖNEŞ

Çağdaş Fıransız filozofu Alain (Alen) bilhassa güzel san'atlar üzerine yazmış olduğu eserleriyle tanınmıştır. Düşünceleri çok defa karanlık ve aykırı görünürse de kendisine has bir özellik ve olgunluk taşırlar Üslûbu ise gayet mütekâsif ve canlıdır.

1934 yılında yayınladığı "Propos de littérature = Edebiyat bahisleri,, adlı kitabından, üslûbu mümkün olduğu kadar muhafaza edilerek çevrilmiş olan bu yazı Alain'in şiir ve şair hakkındaki bazı görüşlerini ve düşüncelerini açıklamaktır.

Şiir, şüphesiz ki bütün san'atların en güçü, en heyecan vereni, en sırlısıdır. Voltaire (Volter) binlerce mısra yazmıştır, onlar arasında tek bir güzeline rastlanamaz. Chateaubriand (Şatobriyan) ahenkli nesriyle şiire yaklaşmıştır, fakat mısralar halinde yazdıkları en yavan bir nesrin de altına inmişlerdir. Şatranç oyunu, hacıyatmaz, bahçeler gibi herşey şiire girebilir; sabırdan başka birşey lâzım değildir. Fakat hakiki şiir, güzel şiir daha başka bir çeşit sabır ister. Güzel bir şiir, bir meyva gibi yavaş yavaş olgunlaşır. Fark nerededir? Belki tabiî meyvanın balmumundan yapılmış meyvayla olan ayrılığındadır; zira balmumundan meyvalar yapmak için sabır gerekir.

Hakikî bir şiir tabiat meyvasıdır. Yüksek sesle okunduğu zaman, işitilir işitilmez, kulakla ve daha iyisi, boğazla ve nefesle, hatta bütün vücutla hissedilen şiirdir. Bu evvelâ fiziyolojik bakımından haklı olan bir musikidir; insan ölçüsünce olan, insanın samimi heyecanlarını gerip yayan, çalkalayan gerektiği gibi ayarlayan, acı çeken bedeni, iç sıkıntılarından kurtaran bir musikidir. Biz öyle bina edilmişizdir ki hemen hemen bütün heyecanlarımız felâketlerdir. En önemsiz sebepler için henüz çocukta görülen o vahşi çekingenliği, o sabırsızlanmayı o kızmaları düşününüz. Kurcalanmış bir kilit için,

bir sürpriz için, beklenmedik bir cevap için ne garip surette heyecanlanmışızdır. Sanki herşey ezilip büzülmüş, ayaklanmış, boğazlanmıştır. Şiirin anlaşılmazdan önce bile ilk yapacağı tesir, bu güzel kelimenin bütün anlamlariyle, bir iyilik tesiridir. Elbette heyecan ve hayret vericidir, zira bir insan çığlığıdır: fakat ayni zamanda güven verici, nüfuz edicidir, melânkoliye, hüzne, fecaata kadar varır; hissetmek zorunda olduğumuzla, hissettiğimiz arasındaki fark takdire şayandır.

O halde şâir, felâketin dokunuşu altında önce bir çeşit sözsüz şarkı, önce muhtevasız herhangi bir mısra ölçüsü, bütün düşüncelerine serbestlik verecek olan bir duygu yolu bulan adamdır. Daima saadet vaadi olan hakikî şiirlerde bu kudretli izler yer alır. Şair böylece, düşüncelerini akıl yoluyla değil, fakat sözler bekleyen sağlam bir âhenk yoluyla arar.

Şair ne fazla zekı, ne fazla bilgiçtir. Onun asıl büyük gailesi ahenge uymayanları atmak, doğru düşen, hoş sesi, mânâsı olan tamâmen lûzumlu kelimelerin mucizesini beklemektir. Ve bazan şair bir fazla kelimeyle, biraz doldurmayla işi çabuk bitirir. Ressamlar bir tablo için alışkanlıkla "yeter derecede boyanmamış„ derler. Bu söz olgunlaşmamış şiirler için de söylenebilir. Hiç değilse güzel bir mısra bu dolgunluğa, bu olgunluğa, ahengin kafiyenin, mânânın bu hârikulâde uyuşmasına mâliktir.

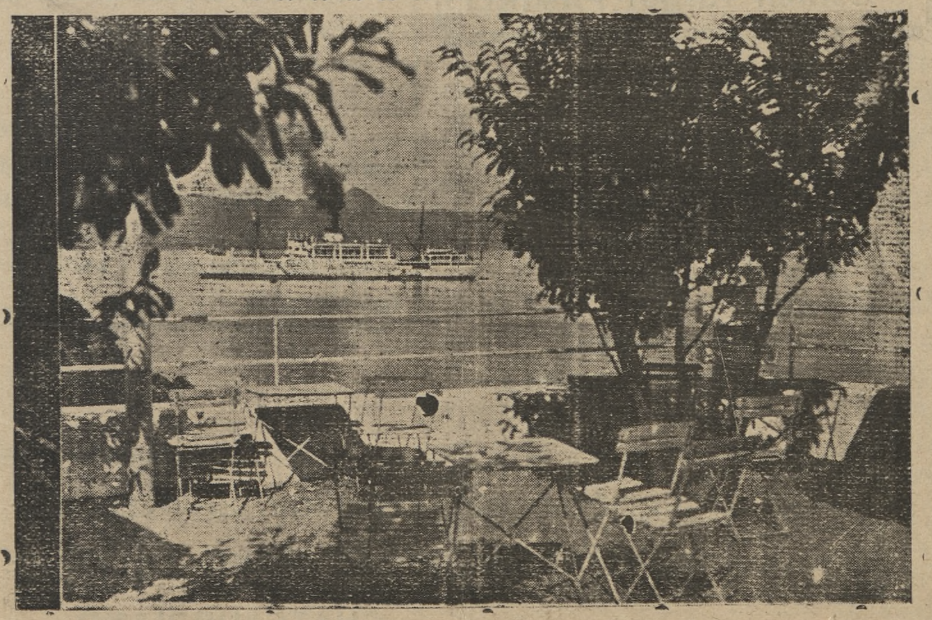
Yazmak daima tesadüflerle dolu bir san'attır. En basit bir mektup bile, çoğu, söylemek istediğimizle ilgisiz binlerce kelime arasından bir tercih icap ettirir; beklersiniz, seçersiniz. Neye nazaran mı ? Sahip olduğunuz, önceden tasarladığınız, fakat ancak sabrınız ve şansınız sayesinde açıklık kazanacak olan bir fikre nazaran. Ama bu asla şiir değildir. Niçin? Çünkü birşeyi ispat ve izah etmek istiyorsunuzdur. Şairinse önceden tasarlanmış bir fikri yoktur, o her insan gibi sağlıklı bir hayat tarzına göre yaşar, hisseder. Bu dirimsel âhenkten hareket edip onu asla incitmeyecek kelimeleri çağırır, onları söyleyişe, sayıya, sese göre düzenler; işte şair düşüncelerini bu suretle keşfeder. Lâkin dilin bütün ses ve mânâ özellikleri arasındaki gizli ahenk bilinmiyorsa bu asla kabil olamaz. Bu, dile inanış, şaire has inanıştır. Şimdi onun vücudunu, bu hoşses veren boruyu ihtizaz ettirerek bulduğu düşüncelere siz, yalnız mantık yoluyla güvendiğiniz düşünceler olarak belbağlamayınız. Aksine, bunlar sizi şaşırtırlar, zira siz de şairin yaptığı gibi âhenk tarafından, o tılsım tarafından hazırlanmak zorundasınız. İşte bunun için ilkin şiiri sesle okuyunuz, kendinizi havasına kaptırınız, böylece bu pek derin his uygunluğundan tasarılar başka bir kudret kazanacaktır. Sadece bunlar düşüncedir diyeceğiz.

Rahatlık istemiyen adam

Baş eğmeler,
Selâm vermeler,
Muhterem beyler,
Ben bu deveyi güdemez oldum;
Alın iskarpinlerinizi ayağımdan,
Boynumdan kıravatınızı,
Alın, alın ütülü elbisenizi,
İpek gömleklerinizi,
herşeyinizi.

Nerede yağmur kokan pardösüm?
Tiren bekliyor istasyonda,
Tirende dostlarım;
Çâresiz gitmeliyim.

M. Bahtiyar DAYIMOĞLU

Küçükyalı Parkından bir köşe

Cem

— Saim Bozbağ'a yâdigâr —

Tekrardan istersem yaşamasını,
Ben o günlere dönebiliyorum,
Bir ayna karşısında
Kendimi ezberliyebiliyorum.

Küçülmek lâzım geliyor:
Bir tutam sarı perçem alnımda,
Ve masmavi gözler
Dünyanın bu çocuğunda,
Dünyayı seyretmek için.

Mektebe verildim hesaba başladım
birgün
Lâkin; iki kere ikinin dört olduğunu
Bilmeden mes'uttum.

Ayni cinsten olmasa da
Toplayı verirdim dünyayı bir kalemde
. . . .
Şimdi öylemi ya ! . .

Osman Turgut PAMİRLİ

MANA

Söyle sevgilim
Meninlmi
İşaret dediler ayrılığa;
Bunu bana vermen
Gözyaşlarını sil diye mi ?
Öl diye mi ?
Koklaya koklaya.

M. Bahtiyar DAYIMOĞLU

FIKRA :

VAR HAYRINI GÖR

Vaktiyle adamın bir İstanbulda sütçülük yaparmış. Oldukça para kazanmış. İhtiyarlayınca memleketine dönerek çiftlik çubuk kurup rahat bir ömür sürmeyi tasarlar. Gemiye biner.. Güvertenin bir köşesine oturup kesesini çıkararak paracıklarını saymaya başlar. Bu sırada geminin maymunu sessizce yanına yaklaşır ve keseyi kapıp ön direğin tepesine tırmanır. Sütçü aşağıda çırpına dursun maymun altınları teker teker çıkarıp birini denize birini güverteye atmaya başlar. Paralar tükenince keseyi de aşağıya fırlatarak yelkenlerin arasında kaybolup gider.

Yıllardan beri dişinden tırnağından artırdığı parasının yarı yarıya kaybolduğunu gören sütçü bir köşeye yığılmış dövünüp ağlamakta, saçını yolmaktadır.

Geminin kaptanı yavaş yavaş yanına yaklaşarak sorar :

— Sen ne iş yapardın ?

— Süt satardım !

Tamam, işte hak şimdi yerini buldu. Demek sen sütlerine yarıyarıya su katıyordun. Böylece sudan aldığın suya gitmiş oldu. Ve asıl helâl kazancın sana kaldı . Var hayrını gör.

A. A.

Zevk Dehânın aklı selimidir, zevksiz dehâ ulvî bir delilikten başka birşey değildir.

CHATEAUBRİAND

PORTAKALCI

Yazan Naci Bozkır

Hocaların uğramıyacağı, pis, basık tavanlı, sigara dumanlariyle dolu, ayak ve ter kokan bir kahvede, tavla pullarının şakırtıları arasında veya sinemada, beyaz perde karşısında öldüremediğim hayallerimi maviliklere koyveriyorum. Park haline getirilmeğe çalışılan bir bahçedeyim. Ve meteliksizim. Bir leylî mektebin, bir haftalık sıkıntılı hayatını yaşadıktan sonra, mevsimle alay eder gibi bu inadına güzel cumartesi gününde parasız olmak!.. Çekenler bilir. Fakat aybaşında gelen harçlığı bir haftada eritmek âdetim olduğundan, diğer günlerde parasız kalmayı mecbûren kabulleniyordum. Arkadaşlarım tavla oynarken veya filim seyrederken, ben de şehrin tek büyük ve temizce caddesinde, meyus ve âvâre dolaşıyordum. Pek sevdiğim kenar mahallelerde gezinmeme, su birikintileriyle dolu, yalnız çamur ve pislikten ibaret, dar sokaklar mâni oluyordu.

Hava çok güzeldi. Gök, cilâlanmış gibi pırıl pırıldı; öğle üstünün sert aydınlığiyle yıkanan minarelere, evlerin damlarına, insanlara ve buram buram hayat tüten caddelere yaslanmış, dinleniyordu. Sade, derin ve güzeldi. Ve bu güzellik ne harikulâdeydi ! Uzaklarda, saat kulesinin üstünde, zamanın ayak seslerini dinlemek ister gibi, küçük, beyaz bir bulut parçası duruyordu. Sonra gök, mavi ve hür, uzanıyordu. Ilık bir rüzgâr vardı. Yerdeki yapraklar topraktan kaçmak istiyor ve dallardan henüz dökülmemiş olanlar yumuşak hışırtılar çıkarıyorlardı. Sanki rüzgâr uzak ve meçhul ve böyle olduğu için her zaman güzel, bir memleketten haberler taşıyor, yapraklar da utançla başlarından geçenleri anlatıyorlardı. (Ben eskiden berbat şiirler de yazardım.) Karşıda Lala Paşa camii, mağrur ve muazzam, duruyordu. Mimar Sinan, taşlara sinmiş ebediyet... Kanlı hâtıralar şehri Erzurum... Uzak ve bahtiyar günler...

— Gel ulan, üç portakal ver!

Üç delikanlıydılar. Birini şöyle böyle tanıyordum; diğer ikisinin de giyiniş ve tavırlarından, liseden belge almış talebeler olduklarını tahmin ettim. Çünkü bu memlekette âdettir. Belge alan talebeler, muhakkak, ayda kırk - elli lira getiren bir iş bulurlar ve hemen fötr şapka, bobsitil ayakkabı, duglasvari bıyık peyda ederler. Elbiseleri yeni ve modaya uygundur. Genç kızların onlardan hoşlandıkları rivâyet edilir. Bu kadar az para ile nasıl böyle giyip, gezdiklerine kimsenin aklı ermez.

Karşılarında, küçük bir çivi sandığına portakal doldurmuş, ufak tefek, kara saçlı, kirli yüzlü ve üstü çok eski, sevimli bir çocuk vardı.

Küçük satıcı, portakal doldurduğu sandığı yaklaştırdı ve delikanlılar, beğenerek, birer tane aldılar. Meyvaların sarı ve ışıklı dâveti ve parasızlığım, bende müthiş bir arzu uyandırmıştı. Bir portakal almak, onu yavaş yavaş güzelce soymak ve dilimlerini birer birer yemek. Güneşte yanmış kadın bacaklarına karşı duyulan o gıdıklayıcı duygu ile doldum. Parasızlık, dedim kendi kendime, gözün çıksın!..

Daha câzip birşey düşünerek bu nefis dâveti unutmaya çalıştım. Hemen aklıma sevgilim geldi. Eh ne yaparsın, her genç gibi ben de bir kız seviyordum. Onun da, şu mavi tebessümiyle insana ferahlık veren semâ gibi gözleri vardı; derin, ışıklı ve güzel, yani hârikulâde. Bana baktığı zaman, mavi ve zengin rüyânın aydınlığıyle içimin temizlendiğini, bütün kederlerimden ve kinlerimden kurtularak tatlı bir huzura kavuştuğumu duyardım. Bütün kötülükleri, harbi, sefaleti, açları, çıplakları, henüz belirmemiş göğüslerine bakmayarak fâhişelik eden yavrucukları unuturdum. Herşey güzeldi. Hayat ve insanlar ancak sevilebilirdi. Ve küçük, beyaz bir gül gibi küçücük, elleri vardı. Ilık, yumuşak, ince gördüğüm ellerin bu en güzelini öpmedim. Bir hülyâ âlemi olan saçlarını koklamadım. Ona dünyanın en sihirli cümlesini söyliyemedim. " Seni seviyorum» diyemedim. Ah, ben ne enayi idim...

— "Vallahi benim malım değil. İki kuruş kâr ediyorum tanesinden. Onu da vermeyin isterseniz. Amma sermâyesini verin! Sonra usta geberir beni!...

Ses, küçük portakalcınındı; sevgilimin hayalini hemen yokeden bir tonla yalvarıyor ve ağlıyordu. O yalvardıkça delikanlılar kahkahalarla gülüyorlardı. Belgeli olduklarını tahmin ettiklerimden biri elindeki son portakal dilimini ağzına attıktan sonra, tükürerek, yüzünü buruşturup, iğrenmiş gibi görünmeye çalıştı ve "Cehennem ol git hergele! Berbat şeyleri bize yutturuyorsun, sana metelik verirsem..„ diye yakası açılmadık bir küfür savurdu.

Müthiş içerlemiştim. Bir sıcaklığın, boynumun iki yanından birden yükselerek, kafamı sardığını, yüzümü kızarttığını hissettim. Çocukları çok severim. Hele böyle küçük yaşta ekmek parası peşine düşenlere bayılırım. Bunun için birşeyler yapmak arzusiyle tutuşuyordum. Birşey yapmazsam pişman olacağımı da biliyordum. Kalktım delikanlıların yanına giderek, şöyle - böyle tanıdığıma "yazıktır zavallıya, dedim, ona vereceğiniz paranın sizin gibilere ne zararı dokunur ki?,, Şöyle tepeden tırnağa beni süzdü: "Lütfen, dedi, başkalarının işine karışmayınız !,, Çıldırmak işten değildi! Nefretle bakarak, o ablak suratına olanca kuvvetimle bir şamar attım. Bu hayalî şamarın sesini duyar gibi oldum; onun şaşkın bakışlarına aldırmayarak, oturduğum yere döndüm. Bizim konuşmamız esnasında susan çocuk da tekrar ağlamağa başladı.

Kalkıp gitmek geldi aklıma, yapamadım. Başladım kocaman kocaman şeyler düşünmeğe. Eski aşk masallarındaki gibi bir türlü birbirlerine kavuşamıyan emek ve hak, bu iki karasevdalı elbette birgün birleşeceklerdi. Bu birleşme, bu muazzam vuslat ne güzel olacaktı! Evet, ümitliydim; nehirler menderes yaparlar, hattâ gerilerler, fakat sonunda denize dökülürler, istediklerine kavuşurlardı. Ve sulara olduğu gibi zamana da kilit vurulamazdı. O zaman bu küçük satıcı da mektepte okuyacak ve çocukluğun muzipliğini tadacaktır.

Ben başımdan büyük şeyler düşünüp, faraziyeler yürütürken, karşıdaki câmiden, öğle namazını kılan

insanlar çıkmağa başladı. Herkes bir tarafa dağıldı, gitti. Yalnız esnaf kılıklı biri, bizim tarafa doğru geldi. Birdenbire bir ümitle ona bakmağa başladım. Yaklaştı ve çocuğa birşeyler sordu; o da ağlıyarak, kısık bir sesle, cevap verdi. Ne konuştuklarını işitmiyor, fakat hissediyordum. Adam delikanlılara şöyle bir baktı ve çıkarıp bir kâğıt yarım liralığı çocuğa verdi. Biraz önce "cehennem ol git!,, diyen delikanlı adama dik dik bakarak "Size ne oluyor? Ne diye elin işine karışıyorsunuz ? Sizin paranıza muhtaç olan yok!,, diye bağırdı. Adam hiç cevap vermedi, başını sallıyarak uzaklaştı. Çocuk da, galiba bir şey yaparlar korkusiyle, onun arkasından yürümeğe koyuldu. Sevinmişti. Bağırmağa başladı: "Tanesi onbeşe! Halis Dörtyol! Portakal verelim, şeker be !,, Delikanlılar bıyık altından gülümsüyor, sevindiklerini belli etmemeye çalışıyorlardı. Adama çatan delikanlının söylediği sözlerden gururlandığı belli oluyordu.

Kalktım. Farkında olmadan adamın peşine takıldım. İçimin bir aydınlıkla dolduğunu hissediyordum. Etrafıma baktım; insanlar pek sevimli göründü. Yukarda gök, daha mavileşmiş gibiydi. Dudaklarımda ıslık, ilerlemiye başladım. Parasızlığımı portakal yemeyi ve üç delikanlıyı unutmuştum. Bu tanımadığım adamın içten gelen iyiliği bana herşeyi unutturmuştu. Samîmiyet ve iyilik... Ne hoştu bunlar! Bunlar beni ağlatabilirdi. Bunlar, gerçek insan oluşun şartı idi. Birden herşeyin rengi değişmişti. İnsanları ve hayatı seviyordum. Hele o para veren adamı. Ona dair boş hayaller kurdum: Orta halli bir ev. Çoluk çocuk. Sıcak yemekler, sıcak odalar ve sıcak bir hayat... Hem kimbilir, belki kendi de küçükken böyle satıcılık yapmıştır...

Naci BOZKIR

Gecelerin Üstüne

- Ali Avni Öneş'e gıyabi sevgilerimle -

Sen aydınlıkların esiri
Ben karanlıkların kölesi

. . . .

. . . , ...

Bildik bir türküdür bizi söyleten
Yıldızlar ve geceler üstüne
Lâkin karınca kaderince ayni
yollardayız.
Biz ki sabır duası okurduk, dünyanın
gürültüsünde
Ve bir zamanlar da âşıktık.
Avutmaz oldu şimdi bizi şiir
Avutmaz oldu hayat. Yaşamak olmasa
Sen aydınlıkların esiri
Ben karanlıkların kölesi
Ve yedi düğüm noktası

. . . .

. . . .

Velhasıl gülme çocuk gülme
O siyah geceler üstünde şeytanlar
var.

Ercüment - UÇARI

Unutmak istiyorum

Herşeyi unutmak istiyorum
bu gece, Tanrım
Suyun sesini, güneşin rengini,
yaşamanın tadını.
Düşünmemek geleceği, geçmişi.
Herşeyi unutmak istiyorum.
Izdırabı, saadeti, sevinci.
Herşeyi unutmak
Ve seninle başbaşa kalmak
istiyorum bu gece, Tanrım !

Burhan Sunar

Bir Düşüncenin Adamı

Yazan : Ercüment Uçarı

Anadolunun büyükçe bir şehrinde hemcinslerinden ayrılmış, yalnız bir adamdı. Bilhassa, bu bahar sabahı kadar yalnızlığını hiçbir zaman böyle kuvvetle hissetmemişti. Dirsekleri, önündeki masaya dayalı, başı avuçlarının içindeydi. Gözleri de kapalıydı. Uyuyor muydu? Bilinmez. O herhalde kafasında beliren girift soru işaretlerinden birkaçını çözmekle meşguldü. Derin bir cebir problemi çözer gibi "kötü, kötü bu iş„ diye söylendi. Acaba kötü olan sadece iki yıldır memleketinden ayrı oluşu muydu? Yoksa iş bulamayışı mıydı? O, veya bu, daha doğrusu onun için hepsi kötüydü. Aklına avunabileceği birkaç mısra geldi.

İç bâde güzel sev, var ise aklı şuurun,
Dünya var imiş ya ki yok imiş ne umurun!

Velhasıl tuhaf tuhaf şeyler düşündü. Sonra yüzü derin bir mânâ çizgisiyle kaplandı. Bu derin mânâ perdesi onun ruhu kadar maddesine de hâkimdi. Bu hâkimlikse metafizik bir hâdisenin cerayanından başka birşey değildi. Ruhî hallerine bayılırdı insanların; acaba şimdi kendi kendini sevebiliyor muydu? Evet diye hafif bir sesle mırıldanacağı sırada bu sefer beyni derin bir imtiyazsızlık plânına daldı. O hiçbirşey düşünemiyordu. Ne hâtıralarını, ne geleceğini, ne geçmişini, hattâ kendi kendinin bile kim olduğunu unutmuştu. Ve hâfızasının korkunç denebilen boşluğu içinde kendi öz hüviyetini suratına vuracak kelimeler öyle gizlenmişti ki onları mekanik sahaya çıkarmanın bir türlü imkânı yoktu. Neden sonra kendini, bambaşka bir adam olmaktan metafizik diyebileceği bir olay kurtardı. Evet o gene ayni adamdı. Acıları, düşüncesi ve genç bir sevgilisi olan adam. Sabah, yerini kızgın bir güneşle öğleye terkederken o, kafasını yorduğu halde şâirini bulamadığı birkaç mısrâı dudakları arasında kâinata fısıldıyordu :

Gaiplerden bir ses geldi: bu adam,
Gezdirsin boşluğu ense kökünde;
Ve uçtu tepemden birdenbire dam,
Göğü bir çatlağın yardığı günde.

Geride, kafasının çok gerisinde en derin intizamsız, girift meseleler çözülüyor. Ve belki o, düşüncesiyle yeni bir Hallacı Mansur oluyordu.

Tasarruf ve İsraf

Tutumlu ol sözü: Analardan kızlara, babalardau oğullara geçen pek eski bir nasihat. İsraf haram da onu tamamlıyan diğer bir öğüt.

Bu iki sözün doğruluğunu kabul etmiyen, bunlara itirazda bulunanlar görülüyor. Fakat fikrimce bunlar mutlak hakikatlar olarak kabul edilemez. Biraz durup düşünelim: Her cemiyet, her sınıf ve her fert için tutumluluk kabul ve israf memnu bir haslet mi sayılmalıdır ?

Buna cevap vermek için bir misal alalım :

Farz edelim ki memleketimizde senelik geliri on bin liradan aşağı olmıyan yirmibeş bin kişi var. Bu yirmibeş bin ailenin reislerinin eline, senede en az 250 milyon lira geçiyor demektir. Bu zengin ailelerin muhtelif bütçelerle mâişetlerini tanzim ettiklerine göre çıkacak neticeleri düşünelim. Senelik: 1 - 2500, 2 - 5000, 3 - 8000, 4 - 9500 liralık bütçelere göre senelik sarfiyat:

1 - 62500000, 2 - 125 milyon, 3 - 200 milyon, 4 - 237 milyon lira olacaktır. Bu zenginlerin aile bütçeleri dar olduğu nisbette biriktirecekleri ve bankalara yatıracakları paralar çok olur; fakat ziraatın ve sanayiin işlemesine hizmet edecek meblağlar mahdut kalır. Ziraat ve sanayi geniş mikyaslarda işliyemez. İstihsal az olur. Müstahsiller sıkıntı çeker, faizle bankalardan para alarak borçlanmağa mecbur kalır. İstihsal âletlerini yenileştirmek, fabrikaları çoğaltmak ve büyültmek imkânı olmaz. Bunun tersine, zengin aileler geniş mâişet bütçeleriyle yaşarlarsa ziraat ve sanayi geniş mikyaslarda işler, istihsal meselelerin de kaçan birikir. Âletlerin genişlemesine fabrikaların çoğalmasına ve büyümesine imkân bulunur. Zenginleri tutumlu olan bir memleketin ziraatı ve sanayi bugünkü medenî memleketlerin terakkiyatını takip edemez. Refah istihlâk ilen temin olur. Bir insan maddî ve ve manevi ihtiyaçlarla muhtaç olduğu elbiseyi giymezse, gıdaları almazsa, nakliyat vasıtalarından istifade etmezse güzel sanat eserlerinden zevk almazsa, müreffah sayılabilir mi ?

Zenginler müreffah yaşamazsa diğer sınıflarda büsbütün fakirliğe ve sefalete mahkûm olur. Zenginlerin bol bol sarf etmesiyledir ki esnafta, fabrikatörlerde, çiftçilerde müreffah yaşamak imkânını bulur. Dükkânlar, mağazalar işler, fabrika bacaları tü-

BAHAR

Bahar gelmiş erik dallarına
Duyulmuş, söylenmemiş türküler.
Masal anlatmış ihtiyar karga,
Geçen mevsimlerin masalını;
İşin tuhafı içimde bir genişleme.
Kollarımı hürriyet misali açmışım,
Âşık olmuşum.

Jâle ÖZSOY

GECE FASLI

(Sâbih Şendil'e)

Bütün vitrinler ışıklı
Bütün caddeler kalabalık
İyi ve rahat insanlar
Gece faslı heryerde

Biri gider denize doğru
Erkekler kollarında kadınlar
Yalnız kalınmaz bu şehirde
Akşamları

Herkes yaşar bir yerde
Meyhanede evde sokakta
Bizim derdimiz yalnızlık
Bizim derdimiz başka.

Gece faslıdır artık
Dağılır herkes yerine
Ya kadındır derdimiz ya şarkı
Geceden geceye.

Ö. Edip CANSEVER

Sarhoş bu ya !

Adamın biri, evinin kapısına şöyle bir kâğıt asar: Beni arıyan olursa karşıki kahvede beklesin.

Kendisi meyhaneye gidip kafayı iyice tütsüledikten sonra yalpalıya yalpalıya evinin yolunu tutar. Kapısının önüne geldiğinde bu kâğıt gözüne ilişir. Hayretle bakar. Nihayet yazıları güçlükle sökünce

— Vay öyle mi, pekâlâ... Diyerek karşıdaki kahveye gidip beklemiye başlar.

ter. Tiren düdükleri öter. Limanlar vapurlarla dolar, havalar tayyerelerle örtülür, tarlalar şenlenir, harmanlar düğün yerine döner. Ve bütün teşebbüşleri ellerinde tutan adamlar istihsal âletlerini mükemmelleştirmek çârelerinl bulur. İktisadî şirketler günden güne artar. Bütün memleket büyük bir faaliyet manzarası arzeder. Edebiyat, san'at ilim, fen... Bunların da terakkisi ancak zenginlerin bol bol sarf etmesiyle, nefis güzel şeylere rağbet etmesiyle, hasis ve tutumlu olmasıyla mümkündür. Maddî refahı daima manevî terakki takip eder.

O halde israf mı tavsiye ediyorsunuz? Sualine tereddütsüz:

„Evet deriz; fakat kayıtsız şartsız değil„ sarf ederken dikkat edecek önemli bir nokta var. Sarf olunan paranın dahili istihsali artırması lâzımdır. Bunun için ise hepimizin ciddi bir terbiye görmesine ihtiyaç vardır. Moda olduğu için, küçük bir boya veya desen, bir çeşni veya koku farkından dolayı yabancı malına koşmak, işte milli israf, işte haram olan israf budur; ve memleketimizde yüzde 99 zengin sınıflar tarafından irtikâp edilmektedir. Bir sene, iki sene. memleketimizde yapılanlarla iktifa edersek fabrikatörlerimize modayı da kendimize esir etmek imkânını verebiliriz. Para yatırmakta da aynı dikkate ihtiyaç vardır. Ecnebi bankalara para yatıranlar, benim indimde, millî bir cürüm işlemektedir. O hususta millî bir ferbiyeye muhtacız.

Hevesliler :

Anadoluda Düğün

Baklavalar hep ballanır,
Güveye haber yollanır,
İmam muhtar hep kollanır.
Gelin allanır, allanır.

Hep ilikler iliklenir
Sandık sepet kilitlenir,
Örtü döşek ipliklenir
Gelin allanır, allanır...

Ocağa korlar kazan,
Yiyip içer oğul, hızan,
Bir tarafta kalır sızan,
Gelin pullanır, pullanır...

Konu komşu eder düğün,
Geline olur mutlu gün,
Kaynana sayıklar o gün
Gelin pullanır, pullanır...

Meydana kurulur alay
Koç yiğitler çeker halay,
Baş örmeğe gelir alay
Gelin sallanır, sallanır...

Kızlar kalkarlar oyuna.
Nazar değmesin boyuna.
Mâşallah olsun soyuna,
Gelin sallanır, sallanır...

Baş örücü döner yola
Ceviz sandık kalkar kola
Güveye müjdeler ola,
Gelin kollanır, kollanır...

Gece olur coşar düğün
Gelinle güveye son gün,
Ana, baba için o gün,
Gelin kollanır, kollanır...

Yiğitler bir yanda içer
Fişekler havayı biçer
Güvey kendinden geçer.
Gelin sallanır, sallanır...

Perşembe günlerin sonu,
Gelin alıcı olur konu.
Oğlan evi. yollar onu
Gelin sallanır, sallanır...

Atılır güm güm fişekler
Horan oynar hep uşaklar.
Kaba serilir döşekler.
Gelin yollanır yollanır...

Gelini alır giderler.
Kırat yedeğin yederler.
Güveye haber ederler
Gelin yollanır, yollanır...

Kız evinde arama tat,
Oğlan evi dolar kat, kat
Saadete olmaz bir hat
Gelin yollandı, yollandı...

Atılır çil çil paralar.
Açılır eski yaralar
Kız evi giyer karalar.
Gelin allandı, allandı...

Öksüz der Allahım vere
İsteyen murada ere.
Ağlama böyle boş yere
Eller allandı, pullandı...

Kenan KARAİBRAHİMOĞLU

Hevesliler :

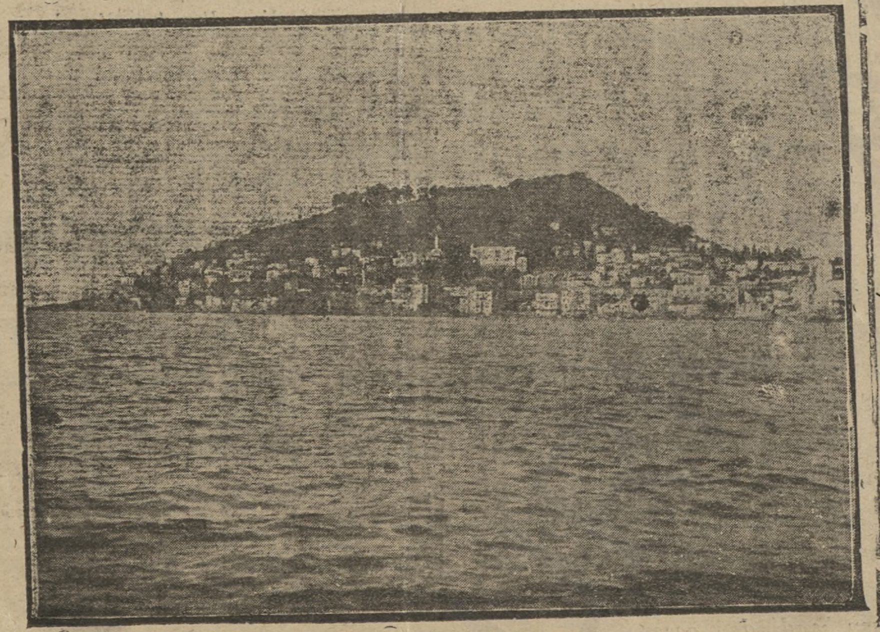
Şikâyet

Abdullah'a

Ayrılmak, gönüllerden ırak olmak mı demek ?
Söyle, uzaklaşmalar unutulmak mı demek ?
"Hayır!„ dedin öyle mi, hani ispatı çiçek ?
Anladım maksadını, gururumu çiğnemek.

Üzüldüm, öfkelendim bu ihmalinden senin,
Ağlamak mı gerekir, arkasından gidenin.
Ümit ettim, bekledim "bu yaz gelir mi„ diye
Söyle hicran bu niçin ? Bu unutulmak niye ?

METİN SOLEY

Güzel San'atlar

1 — Güzel San'atlar kolu müzik grubu devamlı çalışmalara, bu arada da haftanın her akşamında evimiz radyosunda konserler vermeğe başlamıştır.

2 — Ayrıca hevesliler için çeşitli kurslar açılmıştır.

3 — Yakında verilmek üzere büyük bir konser hazırlanmaktadır.

4 — Halkevi Bayramına caz, fasıl ve Halk türkülerinden müteşekkil değişik bir programla iştirak edilmiştir.

Kütüphane - yayın :

1 — Kütüphanenin yeniden tanzimine ve kitapların alfabetik fişlerle tasnifine başlanmıştır.

2 — Kütüphanemize 1/Ocaktan bugüne kadar her cinsten 51 yeni kitap gelmiştir. Bunların önemli bir kısmını tarihî eserler teşkil etmektedir.

3 — Türkiyede çıkan önemli dergi ve gazetelerle bazı yabancı dergileri devamlı olarak gelmektedir.

4 — Okuma salonumuza ders çalışmıya gelen öğrenciler için başka bir oda ayrılmıştır.

Spor :

1 — Kolumuz birçok spor oyunlarında faaliyet göstermek için harekete geçmiş, voleybol ve futbol takımları kurmaya ve ping pong salonu açmıya girişmiştir. Eksik malzemenin bir kısmı satın alınmış, bir kısmı alınmaktadır; ayrıca eldeki malzemeler de tamir ettirilmektedir.

2 — Millî sporumuz güreşe de önem verilmiş, çalışma hazırlıklarına başlanmıştır. Kolumuz üyesi Hamza Erdönmezin antrenörlüğü altında öğretimlere başlanacaktır.

Tarih :

Giresun tarihini yazmak üzere harekete geçilmiştir. Giresun tarihi hakkında devamlı araştırmalar yapmak için bir komisyon kurulmaktadır.

Kurslar :

Çeşitli öğretim kursları kurmak için hazırlıklara başlanmıştır.

AKSU

Giresun Halkevi Dergisi

Mart - 1947

SAYI : 44

Fiatı : 25 Kuruş

Yeşilgireson Matbaası - Giresun

— *Fındık dalları*
— *İskelenin Kumyalıdan görünüşü*
— *Kumyalı boyuna bakış*